

MAKEDONCI

Že konec 6. stoletja so se začeli **Slovani** naseljevati v spodnji Meziji med Donavo in gorovjem Balkan. Do okrog 615 so **kolonizirali** Trakijo in **Makedonijo**.

Makedonci med Bizancem in Bolgari

V prvih desetletjih 7. stol. so Slovani zavzeli tudi področje Makedonije, razen Soluna. Med makedonskimi Slovani je ostalo precej starega prebivalstva (Vlahi), ki so močno vplivali na nadaljnji razvoj Slovanov.

Iz virov je razviden določen napredek v gospodarstvu in družbeni ureditvi. Uporabljali so že ralo in ustaljene njive, važna gospodarska panoga je bila živinoreja, razvita je bila obrt, predvsem tesarstvo.

Območja določenih plemen, ki so se ustalila v posameznih, med seboj z gorskimi masivi močno ločenih, kotlinah širšega solunskega zaledja, so se izoblikovala v kneževine. S skupnim imenom jih imenujemo **Sklavinije**. Slovanska plemena so se nenehno pripravljala, da osvojijo Solun, poslednje bizantinsko oporišče ob obali Egejskega morja. Prišlo je do več obleganj.

Pohod bizantinskega cesarja Konstansa II. leta 658 je bil prvi poskus Bizanca, da si pridobi izgubljeno ozemlje na Balkanskem polotoku. Množično so začeli preseljevati Slovane v Malo Azijo. Mnogi Slovani so prestopili na arabsko stran. Večina makedonskih Slovanov pa je še naprej živela svobodno.

Bizantinskemu cesarju Justinijanu II. se je na pohodu leta **688** posrečilo prisiliti makedonske Slovane, da so **priznali bizantinsko nadoblast**.

Razbita je bila zveza makedonskih Slovanov in za nekaj sto let preprečeno oblikovanje države.

Za časa vlade bizantinskega cesarja Konstantina V. so se prvič pokazale bolgarske težnje po osvojitvi makedonskega ozemlja.

Bizanc si je hotel z novimi ukrepi utrditi oblast na makedonskimi Slovani. Končno mu je uspelo podrediti vsa slovanska plemena v zaledju Soluna in v Grčiji. Po tej zmagi je nastala na ozemlju med Marico in Strumu nova **tema Makedonija**. V 9. stoletju so tja kot stratiote naselili številno grško prebivalstvo.

Bolgarsko osvajanje makedonskih krajev ni podrobno znano. Zagotovo pa je, da je bila celotna Makedonija del bolgarskega cesarstva v času carja Simeona.

Delovanje Klimenta in Nauma

V času bolgarske uprave v Makedoniji se je pospešilo razslojevanje v vaških občinah in njihovo razpadanje.

Bizanc je v tem času želel pokristjaniti Bolgare, da bi si vsaj v cerkvenem pogledu podredil nevarnega sosedu. Priprave za misijonsko delo med Bolgari so verjetno vplivale na nastanek prve slovanske abecede, glagolice, ter prve književnosti v jeziku makedonskih Slovanov (solunska brata Ciril in Metod).

Med makedonske Slovane se je krščanstvo širilo iz Soluna. Dokončna faza **pokristjanjevanja** (konec 9. stol.) je sovpadala z vključevanjem Makedonije v bolgarsko državo. Večina Metodovih učencev je našla zatočišče prav na bolgarskem dvoru.

Delo Cirila in Metoda je zaživelo po prihodu njunih učencev *Nauma* in *Klimenta* v Makedonijo. Zmanjševala sta bizantinski vpliv in imata zasluge, da je bil uveden jezik makedonskih Slovanov ne le v cerkev, ampak tudi v književnost.

Kliment je deloval v Makedoniji od leta 886 do smrti leta 916. pomen njegovega dela je v organizaciji makedonske cerkve in uvajanju jezika makedonskih Slovanov vanjo. Ustanavljal je šole, ki so imele namen pripraviti domačo cerkveno hierarhijo, ki bi zamenjala grško. Postavljen je bil za škofa veličke škofije (Velika – skoraj vsa Makedonija) kot prvi slovanski škof med bizantinskimi škofi v Borisovi državi. V Ohridu je zgradil samostan, ki je pomenil središče prosvete in pismenosti. Bil je prvi slovanski samostan v Makedoniji in središče kulturnega življenja. Makedonski Slovani so po njegovi zaslugi kulturno zelo napredovali.

Pri širjenju prosvete v Makedoniji je imel velike zasluge tudi *Naum*. Veliko je prevajal.

V tem obdobju je na bolgarskem dvoru nastala nova pisava, **cirilica**, ki je bila bolj praktična od glagolice.

Bogomilstvo

Sredi 10. stoletja se je z napredovanjem družbenega razslojevanja pojavilo novo versko gibanje – bogomilstvo. gibanje se je imenovalo po popu Bogomilu. Osnova njihovega nauka je dualistično verovanje – verovanje v dve počeli – dobro in zlo, po katerih je prvo ustvarilo nevidni, drugo pa vidni svet. Verovali so, da je svet hudičevo delo in da vse, kar je vidno, obstaja po hudičevi volji. Odklanjali so krščanske simbole, obrede, zakramente. Priznavali so le Novo zavezo in molitev Oče naš. Razglašali so askezo in odrekanje vsemu, kar je materialno. Zanikali so družbeno neenakost in vsako oblast. Hrepeneli so po vrnitvi k starim družbenim odnosom.

Bogomile so hudo preganjali, zato so se zatekli v Bosno, kjer so našli ugodne razmere za delovanje.

Samuelova makedonska država

Bolgarija je bila prizorišče rusko-bizantinskega boja, ki se je končal s popolno zmago novega bizantinskega cesarja Jovana Cimiska. To je pomenilo konec bolgarske neodvisnosti (971). Po smrti Jovana Cimiska je prišlo do državljanske vojne v Bizancu. V teh razmerah je iz upora proti bizantinski oblasti leta **976** izšla **Samuelova država**.

Upor so vodili 4 bratje: David, Mojzes, Aron in Samuel. Ne vemo točno, kdaj se je Samuel razglasil za carja. Sedež vladavine je prenesel iz Prespe v Ohrid, ki je postal tudi cerkveno središče. Ohridska cerkev je bila dvignjena v patriarhijo.

Njegov glavni cilj je bila obnova bolgarskega carstva. Zavzel je Solunsko pokrajino, Tesalijo, del Bolgarije s prejšnjim glavnim mestom Preslavo, Drač z draško pokrajino in Epir.

Čeprav je v Bizancu prenehala državljanska vojna in je na prestol prišel cesar Vasilij II., ta ni dosegel vidnejših uspehov. Zato je iskal zaveznike na Balkanu. Povezal se je s hrvaškim kraljem Petrom Držislavom in dukljanskim knezom Ivanom Vladimirjem.

Samuel se je leta 998 odpravil na pohod, v katerem je zavzel Dukljo in opustošil vso Dalmacijo do Zadra.

Podatki o družbenih odnosih v Samuelovi državi so pomanjkljivi. Državne dajatve so bile naturalne. Denarno gospodarstvo ni bilo razvito. Obstajali so že odvisni kmetje – pariki. Nastajati je začel fevdalni razred. Država je bila razdeljena na večje pokrajine.

V začetku 11. stol. je zbral Vasilij II. vse sile na balkanskem polotoku. Poslednji boji med Vasilijem II. in Samuelom so potekali poleti 1014. Samuel je bil junija 1014 hudo poražen in Vasilij II. je dal zajete vojake oslepiti ter jih tako izmaličene poslal k Samuelu. Ob pogledu na ta prizor je Samuel dobil srčni napad in čez dva dni umrl.

Po njegovi smrti je zavladal sin **Gavrilo Radomir** toda prišlo je do nesoglasij znotraj Samuelove rodbine. Visoko plemstvo je bilo pripravljeno sprejeti bizantinsko oblast in dobili so bizantinske službe ter naslove.

Samuelovo cesarstvo so viri imenovali bolgarsko cesarstvo, a z vidika procesa razvoja ljudstva se kažejo med obema cesarstvoma bistvene razlike. Samuelova država se je v času obstoja naslanjala na novo središče, podlaga države so bile politične samoupravne organizacije – Sklavinije, ki so se razvile in prišle do popolnega izraza.

Upori Makedoncev proti Bizantincem

Po propadu Samuelove države je bil uveden splošni bizantinski upravni sistem v obliki tem. Ozemlje nekdanje Samuelove države je bilo razdeljeno na tri teme: podonavsko Bolgarijo (med balkanskim govojem in Donavo); temo Bolgarijo (jedro Samuelove države) in temo Sirmij (Srbijo).

Vasilij II. je ohridsko patriarhijo ponižal v nadškofijo, toda pustil ji je samostojnost, zato ni bila podrejena carigrajskemu patriarhu, ampak neposredno cesarju.

Fevdalni razred v Makedoniji se je greciziral (po mirni poti). Davek so še naprej plačevali v naravi.

Po Vasiljevi smrti so se razmere zelo poslabšale. V Makedoniji je prevladal vpliv uradniškega plemstva. Davki so se občutno zvišali. To je prisililo kmete in stratiote, da so prehajali med podložnike – parike. Uvajati se je začel bizantinski davčni sistem in plačevanje davkov v denarju. Postavili so Grka za ohridskega nadškofa, s čimer so oslabili oporo slovanske duhovščine.

Leta **1040** je izbruhnil velik **upor** pod vodstvom **Petra Odeljana**. Osvojil je Niš in Skopje, nato pa krenil proti Solunu, ki ga ni mogel osvojiti.

Bizantinci so upor zadušili in obnovili svojo oblast ter še bolj izkoriščali kmečke množice.

Nov upor se je zgodil leta **1072**, vodil ga je **Đord Vojteh**. Hitro so osvojili Povardarsko Makdeonijo, nato pa je bil upor zaduščen.

Makedonijo so nato še nekajkrat zajeli notranji boji za cesarsko oblast. Razmere so se ustalile šele v začetku 12. stoletja.

Gospodarska in družbena ureditev v 11. in 12. stoletju

V Makedoniji se je fevdalizem utrdil v bizantinski obliki. Država je čvrsto nadzorovala plemstvo. Vazalne vezi ta ti fevdalizma ni poznal. Pariki – kmetje so bili vezani na zemljo, toda njihova posest ni bila ustaljena enota.

Ko je bil uveden bizantinski davčni sistem, so se uveljavili davčni zakupniki, ki jim je cesar te službe prodajal. Sami so merili in popisovali zemljišča in pri tem izkoriščali kmečko prebivalstvo ter izsiljevali razne darove.

Zaradi pogostih vojn je bila bizantinska država prisiljena položiti roko tudi na cerkvena posestva.